

הנבואה – ייחודיות נבואת משה רבנו

מאת אדיר דחוח-הלוי

במאמרים הקודמים על הנבואה למדנו כי "מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם", ופרשנו את עיקרי מאפייניה: (1) הנבואה עשויה להגיע לנביא בשני אופנים: בחלום או במראה הנבואה; (2) הנבואה מגיעה לנביא על-ידי מלאך ולכן היא בדמות משל וחידה, והנביא יודע מיד את ביאורם; (3) בעת חלות הנבואה על הנביא איבריו מזדעזעים, כוח גופו כושל, ורק הדעת נותרת פנויה לקבל את מראה הנבואה; (4) הנבואה אינה שורה על הנביא בכל עת שהוא חפץ ומוכן לקבלה, אלא הנביאים "מכוונים דעתן ויושבים שמחים וטובי-לב ומתבודדים" עד שתשרה עליהם הנבואה, "ואף-על-פי שמכוונים דעתן אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה".

ארבע המעלות של נבואת משה רבנו

נבואתו של משה רבנו ייחודית מכל שאר אופני הנבואה, וכך פוסק רבנו בהלכות יסודי התורה (ז, י): "כל הדברים שאמרנו הן דרך הנבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים, חוץ ממשה רבנו ורבן של כל הנביאים". רבנו הרמב"ם מציג שם ארבעה מאפיינים אשר מייחדים את נבואת משה רבנו מכל נבואות הנביאים שהיו ושהיו: "ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים?". וחילקנו את תשובתו כאמור לארבעה חלקים, והם הלכות י-ג שם:

[י] "שכל הנביאים בחלום או במראה, ומשה רבנו והוא ער ועומד שנאמר: 'וַיִּבֶא מֹשֶׁה אֶל אֱהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים' [במ' ז, פט]".

ובהקדמתו לפרק חלק כתב (עמ' קמג): "שכל נביא לא יבואהו החזון אלא בזמן השינה כמו שאמר בכמה מקומות 'בַּחֲלֹם הַלַּיְלָה' [בר' לא, כד] [...], והרבה מן העניין הזה, או ביום אחר תרדמה הנופלת על הנביא, והוא מצב שבו שובתים כל חושיו ומתרוקנת מחשבתו כעין שינה, ומצב זה נקרא מחזה ומראה, ועליו הוא אומר 'בְּמַרְאֵי אֱלֹהִים' [יח' ח, ג]. ומשה בא לו הדיבור ביום והוא עומד [...], אמר יתעלה: 'אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם ה' בְּמַרְאֵה אֱלֹהִים אֲתוֹדַע בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בוּ, לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה' [במ' יב ו-ז]".

[יא] "כל הנביאים על-ידי מלאך, לפיכך רואין מה שהם רואין במשל וחידה. משה רבנו לא על-ידי מלאך, שנאמר: 'פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בוּ' [שם יב, ח], ונאמר: 'וְדַבֵּר יי אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים' [שם' לג, יא], ונאמר: 'וּתְמַנֵּת יי יְבִיט' [במ' שם], כלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל, הוא שהתורה מעידה עליו: 'וּמַרְאֵה וְלֹא בְּחִידַת' [שם], שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על בוריו".

ובהקדמתו לפרק חלק כתב (עמ' קמג): "שכל נביא איזה שיהיה, אין ה' מדבר אתו כי אם על-ידי אמצעי, ומשה בלי אמצעי כמו שאמר 'פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בוּ' [שם]".

[יב] "כל הנביאים יראין ונבליהן ומתמוגגין, ומשה רבנו אינו כן, הוא שהכתוב אומר: 'כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ' [שם' לג, יא], כמו שאין אדם נבליה לשימוע דברי חברו, כך היה כוח בדעתו של משה רבנו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עמדו שלם".

ובהקדמתו לפרק חלק כתב (עמ' קמג): "שהנביא כאשר בא לו החזון ואף-על-פי שהוא במראה ועל-ידי מלאך ייחלשו כוחותיו ומתחלחל גופו, וירד עליו מורא עצום מאד כאלו הולך למות [...], ומשה אינו כן, אלא יבואהו הדיבור ולא תארע לו חלחלה כלל, והוא אמרו יתעלה 'יְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים בְּאֶשֶׁר יִדְבַר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ' [שמ' לג, יא], כלומר כשם שלא יארע לאדם שום חרדה מדברי חברו, כך הוא עליו השלום לא היה נחרד מן הדיבור ואף-על-פי שהוא פנים בפנים".

[יג] "כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו, משה רבנו אינו כן, אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו. ואינו צריך לכוון דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת. לפיכך מתנבא בכל עת שירצה, שנאמר: 'עֲמָדוּ וְאֶשְׁמְעָה מִה יִצְיָהּ יי לְכֶם' [במ' ט, ח]".

ובהקדמתו לפרק חלק כתב (עמ' קמג): "שכל הנביאים לא יבואם החזון ברצונם אלא ברצון ה', ויש שיישאר הנביא כמה שנים ולא יבואהו חזון. ויש שמבקשים מן הנביא להודיעם דבר בנבואה, ויישאר [ללא חזון] עד שתבוא לו הנבואה אחר ימים או אחר חודשים או לא תבוא לו כלל. וכבר ראינו מהם מי שהתכוון על ידי שמחת הלב וזיכוכ המחשבה כמו שעשה אלישע באמרו: 'וְעֵתָה קָחוּ לִי מִנְגֵן' [מ"ב ג, טו] ואז בא לו החזון. ואין זה הכרחי שיתנבא כל זמן שיתכוון, אבל משה רבנו כל זמן שירצה, אמר: 'עֲמָדוּ וְאֶשְׁמְעָה מִה יִצְיָהּ יי לְכֶם' [במ' שם], ואמר: 'יְדַבֵּר אֶל אֶהְרֹן אֶחֱיָהּ וְאֶל יָבֵא בְּכָל עֵת' [ויק' טז, ב], ואמרו [חכמים]: 'אהרן בבל יבוא ואין משה בבל יבוא' [ספרא שם]".

האמונה בנבואת משה – יסוד תורה

היסוד השביעי משלושה-עשר היסודות שקבע רבנו לדת משה, הוא "נבואת משה רבנו", כלומר "שנאמין שהוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו והבאים אחריו, הכל הם למטה ממנו במעלה, והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, אשר השיג ממנו יתעלה יותר ממה שהשיג וישיג כל אדם שנמצא ושימצא. ושהוא עליו השלום הגיע לתכלית הרוממות מעל האנושיות עד שהשיג המעלה המלאכית ונעשה במעלת המלאכים, לא נשאר לפניו שום מסך שלא קרעו ולא עצר בעדו שום מעצור גופני, ולא נשאר בו שום דבר מן החיסרון לא מעט ולא הרבה, והושבתו בו הכוחות הדמיוניים והחושניים [=החושניים] בכל השגותיו, ונתבהל כוחו המתעורר [=הושבת חומרו הבהמי לחלוטין], ונשאר שכל בלבד, ועל ענין זה אמרו עליו שהוא מדבר עם ה' בלי אמצעות המלאכים" (הקדמת רבנו לפרק חלק, עמ' קמב).

משה רבנו דבק בשכלו עד כדי כך שמעלתו עלתה על מעלת האבות, וזה לשון רבנו במורה (ב, לה): "והנה הראיה התורתית על היות נבואתו שונה מכל קודמיו, הוא אמרו: 'וְאֶרָא אֶל אַבְרָהָם' וגו' וְיִשְׁמֵי ה' לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם' [שמ' ו, ג], הנה השמיענו כי השגתו אינה כהשגת האבות אלא יותר גדולה, כל שכן השגת זולתם ממי שקדם. ועל שהיא שונה מנבואת כל מי שבא אחריו, הוא אמרו על דרך ההודעה: 'וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁחָה אֲשֶׁר יִדְעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים' [דב' לד, י], הנה ביאר כי השגתו שונה מהשגת כל מי שבא אחריו".

ברם, במהלך ההיסטוריה קמו לעם-ישראל כיתות מכיתות שונות אשר החליטו שמנהיגיהן הם בדרגה גבוהה יותר ממשה רבנו, שהרי משה רבנו חטא ונענש, ואילו הם גדולים ממשה רבנו מפני שהם "אינם טועים לעולם", וכל דבריהם דברי נבואות.

ולא שמו לב, אך שגו ביסוד מיסודות הדת, כי לא יעלה על הדעת ששום מנהיג דתי יהיה במעלת משה רבנו, ואף לא קרוב אליו, כי אף לא אחד מאלה טועני הנבואה במעלת נביא, כל שכן שיתרומם למעלת נבואת משה רבנו עליו השלום, וכבר כתב רבנו במורה (ב, לה) "שלא יקום מי שישיג כהשגתו ולא מי שיעשה כמעשיו".

וחמור מכך, האמונה באדם עפר מן האדמה שאינו טועה ואינו שוגה, ושכל דבריו דברי אלהים חיים, היא עבודת אלילים! כי אפילו משה רבנו, בחיר המין האנושי, שגה וחסא! ולהבדיל ממנו אלף אלפים, אלה עלובי הרוח שמוטי השפתיים מחלקי הדולרים וחורקי השיניים, לובשי השחורים האפלים אשר נחשבים לגדולים, שתאוות הבצע והגדלות כבר השחיתו מזמן את נפשם, וצואת הסכלות כבר טמטמה את שכלם וניפחה את בטנם ובהמיותם, האין השוואתם **לבחיר המין האנושי** איננה עבירה חמורה ואף גנאי גדול לאנושות כולה?!

ונצרף את דברי מְרִי יוסף קאפח בהלכות יסודי התורה ז (אות לו): "בכל הנביאים החזון הוא מאת ה', אבל המלים הם של הנביא, וכל נביא מתרגם את חזונו למלים שלו, מה שאין כן במשה רבנו ע"ה, המלים אינם שלו אלא מפי הגבורה ולפיכך אנו מדייקים בתורה חסרות ויתרות, סמיכות פרשיות וכל י"ג מידות".

והכיתות שהזכרנו לעיל, החליפו את ספר-התורה בספרים שכתבו אליליהם הטמאים שהזכרנו לעיל, ומדייקים בדברי אליליהם חסרות ויתרות, ואף פותחים את ספריהם באקראיות כדי למצוא "דברי חפץ" שיתאימו לבעיותיהם ולייסוריהם שנענשו בהם על העבודה-הזרה אשר בידם. ובמקום לשוב לאל-אמת בבכי ובתחנונים, מוסיפים הם חטא על פשע בדמותם שאליליהם חיים וקיימים, ועל-ידי פתיחת ספריהם – אליליהם המתים "מדריכים" אותם, וכך הם פונים אליהם ו"מתקשרים" עמם. ואליליהם מתים וכרותים, אך מאמיניהם אינם יודעים שגם הם בסכנת מיתה וכריתה מארץ החיים.